

Warszawa, 6 lipca 2018 r.

Opinia do ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

(druki nr 888 i 889)

I. Cel i przedmiot ustaw

Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (zwana dalej „PSWN”) zastępuje cztery ustawy: ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawę z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, ustawę z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki oraz ustawę z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich.

Ustawa – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (zwana dalej „Przepisami wprowadzającymi”) zawiera niezbędne z punktu widzenia dokonywanej reformy przepisy zmieniające, uchylające, przejściowe i dostosowujące. Regulacje zawarte w tej ustawie są prawną konsekwencją uchwalenia PSWN.

PSWN podzielona jest na 15 działów (wyłuszczone kluczowe):

- 1) Przepisy ogólne
- 2) **Szkolnictwo wyższe** (w tym m.in.: uczelnie, prowadzenie studiów, prawa i obowiązki studentów, samorząd studencki i organizacje studenckie, pracownicy uczelni)
- 3) Studia podyplomowe, kształcenie specjalistyczne i inne formy kształcenia
- 4) Federacje
- 5) **Stopnie i tytuł w systemie szkolnictwa wyższego i nauki**
- 6) **Ewaluacja jakości kształcenia, ewaluacja szkół doktorskich i ewaluacja jakości działalności naukowej**
- 7) Odpowiedzialność dyscyplinarna
- 8) Cudzoziemcy w systemie szkolnictwa wyższego i nauki

- 9) Instytucje przedstawicielskie środowiska szkolnictwa wyższego i nauki oraz organy pomocnicze ministra
- 10) Systemy informatyczne szkolnictwa wyższego i nauki
- 11) Stypendia i nagrody ministra, nagrody Prezesa Rady Ministrów
- 12) **Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni**
- 13) Nadzór nad systemem szkolnictwa wyższego i nauki
- 14) Przepisy szczególne
- 15) Przepis końcowy

Oryginalność PSWN przejawia się przede wszystkim w odmiennej regulacji wielu instytucji w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego. W związku z krótkim terminem, który upłynął między dniem przedstawienia ustawy Senatowi, a posiedzeniem komisji i Senatu, opinia Biura Legislacyjnego obejmuje jedynie najistotniejsze zagadnienia.

Można wymienić co najmniej **kilkanaście różnic między dotychczasowymi regulacjami, a regulacjami ustawy PSWN.**

1. **Organizacja uczelni.** Dotychczas, co do zasady, uczelnia składała się z podstawowych jednostek organizacyjnych (wydziałów), które były faktycznymi podmiotami praw i obowiązków związanych z prowadzeniem studiów wyższych i badaniami naukowymi. To wydziały ubiegały się o zgodę na prowadzenie i prowadziły kierunki studiów, one ubiegały się o prawo nadawania stopni i tytułów naukowych, one były przedmiotem ewaluacji (ocen), w tym tych wpływających na prowadzenie studiów, nadawanie stopni i finanse uczelni. Uchwalona przez Sejm ustawa przewiduje, że studia prowadzi uczelnia, stopnie naukowe nadaje senat uczelni, a ewaluacji (ocenie) podlega uczelnia oraz poszczególne dyscypliny naukowe. PSWN w ogóle nie wspomina o jednostkach organizacyjnych uczelni, poza jednym marginalnym przepisem (zaproponowanym dopiero w drugim sejmowym czytaniu) przewidującym, że szkoła może tworzyć takie jednostki, jak np. wydziały czy katedry, nie przypisując im żadnych zadań, uprawnień, ani nie przyznając prawa do występowania na zewnątrz uczelni. W ustawie nie pojawia się określenie „dziekan” czy „rada wydziału”. Ustawa przewiduje w szkole publicznej jedynie takie organy jak rada uczelni, rektor i senat. Inne organy mogą choć nie muszą być przewidziane w statucie szkoły. Jeżeli chodzi o nowy organ – radę uczelni – składać się ona będzie z 6 albo 8 osób powoływanych przez senat (z tego minimum połowa

spoza uczelni) oraz z przewodniczącego samorządu studenckiego. Najistotniejszą kompetencją rady będzie wskazywanie (niekoniecznie na zasadzie wyłączności) kandydatów na rektora (pozostałe jej zadania mają charakter opiniodawczy). Rektora uczelni publicznej będzie wybierać, jak dotychczas, kolegium elektorów (zlikwidowano konkurs, jako alternatywny sposób wyłaniania rektora). W związku z likwidacją wydziałów i rad wydziałów, senat będzie miał dodatkowe zadania: nadawanie stopni naukowych, ustalanie programów studiów, studiów podyplomowych i kształcenia specjalistycznego oraz ustalanie programów kształcenia w szkołach doktorskich. Ustawa nie przewiduje możliwości delegowania uprawnień senatu (poza nadawaniem stopni) na inny organ. Nową kompetencją rektora będzie natomiast tworzenie studiów. W związku ze zniesieniem funkcji dziekana rektor stanie się bezpośrednim przełożonym wszystkich studentów i pracowników. W statucie uczelni będzie jednak można przewidzieć inne „funkcje kierownicze w uczelni” (art. 34 ust. 1 pkt 5), na które powoływał i z których odwoływał będzie rektor.

2. **Rodzaje i nazewnictwo szkół.** PSWN utrzymuje podział na uczelnie publiczne i niepubliczne, oraz akademickie i zawodowe. Uczelnia akademicka to taka, która w co najmniej jednej dyscyplinie posiada kategorię naukową A+, A lub B+ (kategorii naukowych będzie pięć: A+, A, B+, B, C; swego rodzaju „szóstą kategorią” będzie brak kategorii w danej dyscyplinie). Każda uczelnia akademicka może posługiwać się nazwą „akademia” (dotychczas mogły tylko te, które miały co najmniej dwa uprawnienia do doktoryzowania), a nazwą „uniwersytet”, jeżeli ma kategorię nie niższą niż B+ w co najmniej sześciu dyscyplinach, mieszczących się w co najmniej trzech dziedzinach (dotychczas – jeżeli miała uprawnienia doktorskie w co najmniej 10 dyscyplinach w trzech grupach dziedzin; nie oznacza to jednak obniżenia poprzeczki, ponieważ dyscyplin i dziedzin będzie znacznie mniej). PSWN przewiduje jeszcze nazwę „politechnika”, likwiduje natomiast nazwę „uniwersytetu przyrodniczego”. Istotny jest też przepis materialny (nie przejściowy, co oznacza, iż ma być stosowany także w przyszłości, a nie tylko w chwili wejścia w życie ustawy), przewidujący że „w przypadku uzyskania kategorii naukowej skutkującej koniecznością zmiany nazwy uczelni (...), uczelnia może posługiwać się nazwą dotychczasową” (art. 16 ust. 4). Może się zatem zdarzać, że uczelnie – po utracie stosownych kategorii – zawodowe – będą posługiwać się bez ograniczeń nazwą „uniwersytet”.

3. **Prowadzenie studiów.** PSWN zachowuje podział na studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia i jednolite studia magisterskie. Nadal minister będzie

określał, które kierunki mogą lub muszą być prowadzone, jako jednolite studia magisterskie. Kierunek będzie musiał być „przyporządkowany” do co najmniej jednej dyscypliny (art. 53 ust. 1). Jeżeli miałby być przyporządkowany do więcej niż jednej dyscypliny, jedna z nich musi być wskazana jako „wiodąca” (ponad połowa efektów uczenia się musi być z nią związana). Inaczej niż dotychczas, uprawnienia do prowadzenia kierunku nie będą związane ze spełnieniem przez wydział minimum kadrowego (liczba zatrudnionych ze stopniem doktora i doktora habilitowanego) i posiadaniem przez wydział uprawnień habilitacyjnych, lecz z posiadaniem kategorii naukowej przez uczelnię w odpowiedniej dyscyplinie naukowej. Uczelnia będzie mogła bez zgody ministra prowadzić kierunek przyporządkowany dyscyplinie (jako jedynej albo wiodącej), w której ma co najmniej kategorię B+. Jeżeli w danej dyscyplinie ma niższą kategorię albo nie ma jej wcale, będzie musiała uzyskać na prowadzenie kierunku zgodę ministra. Ponadto, uczelnia będzie mogła utworzyć studia na kierunku, którego program określa efekty uczenia się w ramach dyscyplin, w których uczelnia posiada kategorię naukową A+, A albo B+ zawierających się w co najmniej 3 dziedzinach, bez wskazywania dyscypliny wiodącej. Uczelnie będą też mogły prowadzić studia podyplomowe (2 semestry, 6-8 poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji), kształcenie specjalistyczne (3 semestry, 5 poziom PRK), oraz „inne formy kształcenia”.

4. **Pracownicy uczelni.** W odniesieniu do pracowników niebędących nauczycielami akademickimi ustawa w zasadzie zmian nie wprowadza. Jeżeli zaś chodzi o nauczycieli akademickich, to PSWN odstępuje od obowiązujących od 100 lat nazw stanowisk profesorów: zwyczajnego i nadzwyczajnego (np. dekrety z 1919 r., ustawa z 1920 r. i ustawa z 1933 r.), a w to miejsce wprowadza nazwy: profesora i profesora uczelni. Nazwy: asystent i adiunkt pozostają bez zmian. Istotniejszą nowością jest regulacja przewidująca, że „osobę posiadającą tytuł profesora zatrudnia się na stanowisku profesora” (art. 116 ust. 3). Zatem osoba z tytułem naukowym profesora nie będzie pozostawała w uczelni na niższym stanowisku profesorskim i nie będzie w związku z awansem na wyższe stanowisko potrzebne, ani możliwe jakiegokolwiek postępowanie czy konkurs. Inną istotną zmianą jest zniesienie dotychczasowej normy przewidującej, że „okres zatrudnienia na stanowisku asystenta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora oraz okres zatrudnienia na stanowisku adiunkta osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora habilitowanego, (...) nie może trwać dłużej niż osiem lat”. W konsekwencji oznacza to likwidację ustawowego warunku rozwiązującego (z mocy prawa) umowę o pracę zawartą na czas nieokreślony, w przypadku niezyskania przed jej zakończeniem stopnia doktora lub

doktora habilitowanego. W zasadzie, w nowej ustawie stopnie i tytuły naukowe i zawodowe nauczycieli akademickich (magister, doktor, doktor habilitowany i profesor), mają – poza jednym wyjątkiem – wpływ głównie na minimalną stawkę wynagrodzenia. Ustawa wprowadza system zadaniowego czasu pracy nauczycieli oraz znosi minimalną liczbę zajęć dydaktycznych, które musi w roku przeprowadzić nauczyciel (liczby maksymalne pozostają bez zmian). PSWN likwiduje mianowanie, jako formę zatrudnienia nauczycieli akademickich. Ponadto PSWN rozszerza zakaz bezpośredniej podległości służbowej między pracownikami będącymi małżonkami także na pracowników będących „osobami (...) prowadzącymi wspólne gospodarstwo domowe” (czyli w związku partnerskim).

5. **Nadawanie stopni i tytułów naukowych.** PSWN utrzymuje dwa stopnie naukowe: doktora i doktora habilitowanego i jeden tytuł naukowy – profesora. Stopień doktora i doktora habilitowanego w danej dyscyplinie będą mogły nadawać uczelnie, które mają w tej dyscyplinie kategorię naukową A+, A lub B+. PSWN, inaczej niż dotychczasowa ustawa, nie różnicuje warunków uprawnień do doktoryzowania i habilitowania: uczelnia uzyskuje od razu oba uprawnienia i z mocy prawa, jeżeli ma w dyscyplinie co najmniej kategorię B+ (art. 185 ust. 1, art. 218). Senat uczelni może przekazać swoje kompetencje dotyczące nadawania stopni naukowych innemu – utworzonemu przezeń – organowi uczelni (art. 28 ust. 4): tylko jednemu w zakresie danej dyscypliny (ale może przyznać jednemu organowi kompetencje w kilku dyscyplinach). Ustawa, inaczej niż dotychczasowa, nie przewiduje wydania rozporządzenia ministra w sprawie trybu nadawania stopni naukowych, co oznacza, że kwestie te będą regulowały swobodnie senaty uczelni.

6. **Stopień doktora.** Wśród istotnych zmian, które wprowadza ustawa należy wymienić następujące:

- a) od osoby ubiegającej się o doktorat wymagany będzie certyfikat językowy C1 (dotychczas rozporządzenie przewidywało B2);
- b) praca doktorska w całości będzie udostępniana na stronie internetowej;
- c) praca doktorska będzie miała, trzech, a nie dwóch recenzentów (a do dalszej procedury, co najmniej dwie recenzje muszą być pozytywne);
- d) przygotowanie rozprawy doktorskiej odbywać się będzie w trybie kształcenia doktorantów (w szkole doktorskiej) albo w trybie eksternistycznym (pierwszy tryb jest bliższy dotychczasowym stacjonarnym bezpłatnym studiom doktoranckim, drugi – płatnym studiom niestacjonarnym lub tzw. doktoratowi „z wolnej stopy”);

- e) ustawa nie reguluje – jak dotychczasowa – kwestii egzaminów doktorskich (w dyscyplinie podstawowej i dodatkowej), ani samej „obrony rozprawy doktorskiej”; kwestie te będą regulowane teraz przez uczelniane senaty;
- f) czynności w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora, jak dotychczas, może dokonywać komisja powołana przez senat uczelni (art. 192 ust. 1), nie jest to jednak – jak się wydaje – równoznaczne z przekazaniem innemu organowi uprawnień do nadawania stopni, o którym mowa w art. 28 ust. 4;
- g) doktorant w trybie kształcenia doktorantów będzie otrzymywał stypendium.

7. **Stopień doktora habilitowanego.** Tu istotne są następujące zmiany:

- a) komisja habilitacyjna nadal będzie liczyła siedem osób, ale będzie w niej teraz czterech, a nie trzech recenzentów; czterech członków komisji (w tym przewodniczący i trzech recenzentów) będzie powoływanych przez Radę Doskonałości Naukowej (dotychczasową Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów), trzech (w tym recenzent i sekretarz przez uczelnię);
- b) komisja habilitacyjna będzie mogła przeprowadzić kolokwium habilitacyjne;
- c) podmiot habilitujący musi odmówić nadania stopnia, w przypadku gdy opinia komisji habilitacyjnej jest negatywna (art. 221 ust. 12).

8. **Tytuł naukowy profesora.** Jeżeli chodzi o tytuł naukowy profesora to nowością jest to, że postępowanie w tym zakresie będzie się toczyło z całkowitym pominięciem uczelni. Zainteresowana osoba będzie składała wniosek do RDN, która w oparciu o opinię pięciu recenzentów występuje do Prezydenta RP o nadanie tytułu profesora albo odmawia wystąpienia do Prezydenta RP o nadanie tytułu profesora.

9. **Rada Doskonałości Naukowej.** Rada Doskonałości Naukowej zastępuje dotychczasową Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów. Sposób jej powoływania niewiele się zmieni. Nowością będzie to, że trzech recenzenci w postępowaniu habilitacyjnym i pięciu recenzentów w postępowaniu profesorskim będą losowani (a nie wybierani) spośród trzy razy większej grupy kandydatów przedstawionych przez zespół (dotychczasową sekcję CK) właściwy dla danej dziedziny nauki. Nowością jest też to, że w wyborach do RDN będą mogły głosować i kandydować także osoby z habilitacją (a nie jak dotychczas jedynie z tytułarną profesurą).

10. **Kierunki studiów, dyscypliny naukowe, dziedziny nauki.** PSWN formalnie likwiduje obszary nauki, będące dotychczas trzecim poziomem nad dziedzinami

i dyscyplinami nauki. Przepis nowej ustawy przewiduje, że minister „określi, w drodze rozporządzenia, klasyfikację dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, mając na uwadze systematykę dziedzin i dyscyplin przyjętą przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju” (jest tu sześć dziedzin podzielonych na 42 dyscypliny). Jeżeli chodzi o kierunki studiów, to poza kierunkami – tak jak dotychczas – regulowanymi w drodze ustawy i rozporządzenia (medyczne, nauczycielskie, architektoniczne), PSWN nadal pozostawia swobodę określania ich nazw i programów uczelniom, pod warunkiem, że mieszczą się one w ramach dyscyplin naukowych, w których uczelnia ma kategorię A+, A, B+. W dyscyplinach, w których uczelnia ma niższą kategorię lub nie ma jej wcale, uczelnia będzie prowadziła kierunek, za zgodą ministra.

11. **Ewaluacja.** Jest to kluczowy element PSWN. Jednak nie sama ewaluacja jest nowością, lecz to, że wiele innych spraw od niej zależy, a kryteria ewaluacji zależą od ministra. Ustawa przewiduje trzy rodzaje ewaluacji (ewaluacja jakości kształcenia, w tym ocena programowa i kompleksowa, ewaluacja szkół doktorskich i ewaluacja jakości działalności naukowej). Najistotniejszą jest ewaluacja jakości działalności naukowej, ponieważ wpływa ona na kategorię naukową (A+, A, B+, B, C, brak kategorii), a w konsekwencji na możliwość nadawania stopni naukowych, prowadzenia kierunków studiów i wielkość subwencji i dotacji z budżetu państwa. Warunkiem wystąpienia o kategorię jest zatrudnianie przez uczelnię co najmniej 12 nauczycieli akademickich w danej dyscyplinie – bez względu na ich stopień i tytuł: wystarczy magister. Tu również widoczna jest istotna nowość ustawy. Dotychczasowe przepisy przewidywały, że wydział może nadawać stopnie doktora lub doktora habilitowanego, jeżeli zatrudnia ośmiu lub dwunastu doktorów habilitowanych lub tytułarnych profesorów. Nowa ustawa nie wyklucza, że możliwość nadawania stopni naukowych będzie miała uczelnia, która zatrudnia w danej dyscyplinie prawie samych magistrów, pod warunkiem, że ich badania naukowe zasłużą na kategorię naukową A+, A lub B+. Kluczową rolę w tym zakresie będzie miała Komisja Ewaluacji Nauki (KEN), powoływana przez ministra. Zatem, inaczej niż dotychczas, o uprawnieniach do doktoryzowania i habilitowania nie będzie decydowała RDN (dawna CK), na wniosek wydziałów, które zatrudniają pewne minimum doktorów habilitowanych i profesorów (ośmiu lub dwunastu, co wynikało wprost z ustawy), lecz ministerialny zespół liczący około 30 osób, które nie muszą legitymować się stopniem doktora habilitowanego (wystarczy doktor, tymczasem w dotychczasowej CK mogły zasiadać jedynie osoby z tytułem naukowym profesora). Inaczej mówiąc, nowość ustawy polega na tym, że:

o uprawnieniach do prowadzenia kierunku, do nadawania stopni naukowych, do wielkości dotacji z budżetu państwa będzie decydowała ministerialna KEN. Natomiast RDN (dawna CK) będzie tylko organem kontroli nad indywidualnymi decyzjami organów uczelni dotyczącymi nadania czy odmowy nadania stopnia konkretnej osobie, a także jako jedyna „instancja” będzie decydowała o tytule profesora. O kategorii naukowej konkretnej uczelni będzie decydowała KEN, a o kryteriach ewaluacji uczelni będzie decydował minister. Kluczowe regulacje (art. 267) ustawy w tym zakresie przewidują jedynie, że „Podstawowymi kryteriami ewaluacji są: 1) poziom naukowy lub artystyczny prowadzonej działalności; 2) efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych; 3) wpływ działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki”. Ale to „Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi, w drodze rozporządzenia (...) rodzaje osiągnięć naukowych i artystycznych uwzględnianych w ewaluacji jakości działalności naukowej, definicje monografii naukowej i artykułu naukowego, szczegółowe kryteria oceny osiągnięć, sposób określania kategorii naukowej, a także sposób przeprowadzania ewaluacji, mając na uwadze specyfikę prowadzenia działalności naukowej w ramach dziedzin, zwłaszcza w zakresie nauk społecznych i humanistycznych (...), porównywalność wyników osiągniętych przez podmioty w ramach dyscyplin, a także rzetelność i przejrzystość ewaluacji”. Ewaluacja będzie zatem: po pierwsze kluczową procedurą wpływającą na różnorodne uprawnienia uczelni, po drugie – prawdopodobnie, bo to zależy od rektorów – istotnym kryterium oceny nauczycieli akademickich. Ustawa przewiduje, że kryteria oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników i rodzajów stanowisk oraz tryb i podmiot dokonujący oceny okresowej określa rektor, ale zarazem zaznacza, że kryteria nie mogą dotyczyć obowiązku uzyskania stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego lub tytułu profesora. Tu zatem najwyraźniej widać, że na zatrudnienie i kontynuację zatrudnienia nauczyciela nie będzie już miało wpływu posiadanie lub uzyskanie kolejnego stopnia czy tytułu naukowego, lecz jego zdolność do prowadzenia badań naukowych przyczyniających się do podniesienia kategorii uczelni. Można stwierdzić, że jedynym tytułem (zawodowym) wymaganym od nauczyciela będzie tytuł magistra – jest to bowiem wymóg formalny i bezwyjątkowy, w tym zakresie. Od pozostałych stopni i tytułów trwałość stosunku pracy, ani ocena nie może być uzależniona.

12. **Studenci.** Do istotniejszych zmian należy: 1) przywrócenie możliwości przeprowadzenia przez uczelnie egzaminów wstępnych, ale tylko w zakresie przedmiotów nieobjętych egzaminami maturalnymi, 2) zniesienie obowiązku pracy dyplomowej na

pierwszym stopniu studiów, 3) recenzje prac dyplomowych będą jawne, 4) możliwość skreślenia z listy studentów także w przypadku stwierdzenia braku udziału w obowiązkowych zajęciach (a nie jedynie braku postępów w nauce, co mogło być stwierdzone jedynie po zakończeniu sesji lub roku akademickiego).

13. **Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki.** Rodzaje dotacji i subwencji zależą od tego czy uczelnia jest publiczna czy prywatna oraz akademicka czy zawodowa. Najwięcej rodzajów dotacji i subwencji może otrzymać publiczna uczelnia akademicka, potem niepubliczna uczelnia akademicka, następnie publiczna uczelnia zawodowa, w końcu niepubliczna uczelnia zawodowa. Instytuty („PANowskie”, badawcze oraz międzynarodowe) będą zbliżone w tym zakresie do publicznych uczelni akademickich, ale nie będą korzystały z dotacji i subwencji związanych z prowadzeniem studiów. Wielkość dotacji i subwencji będzie zaś zależała m.in. od liczby nauczycieli akademickich, studentów stacjonarnych, współczynników kosztochłonności dyscyplin i kierunków studiów, kategorii naukowych w poszczególnych dyscyplinach. Także w tym zakresie widoczne jest zmniejszenia znaczenia stopni naukowych. W nowej ustawie nie ma już np. przepisu przewidującego, że wysokość dotacji na działalność podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni, jednostek naukowych PAN, instytutów badawczych i międzynarodowych instytutów naukowych polegającą na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, finansowanych w wewnętrznym trybie konkursowym zależy od liczby stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nadanych w jednostce naukowej młodym naukowcom w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku.

Przepisy wprowadzające nowelizują 166 ustaw. Zmiany w tych ustawach są konsekwencją rozwiązań zawartych w PSWN.

Z dniem wejścia w życie Przepisów wprowadzających (tj. 1 października 2018 r.) utraci moc: ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki oraz ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, z wyjątkiem części przepisów dotyczących kwestii finansowych związanych z funkcjonowaniem uczelni, które przestaną obowiązywać 31 grudnia 2018 r. Z dniem 31 grudnia 2018 r. utraci również moc ustawa z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich.

W przepisach przejściowych rozstrzygnięto problemy intertemporalne związane z uchwaleniem PSWN, zaś w przepisach dostosowujących dostosowano otoczenie prawne, w którym przyjdzie funkcjonować nowym regulacjom.

Ustawy – co do zasady – wejdą w życie 1 października 2018 r. Część przepisów wejdzie w życie w innym terminie tj.:

- 1) z dniem następującym po dniu ogłoszenia – przepisy dotyczące: nowej klasyfikacji dziedzin i dyscyplin, ewaluacji jakości działalności naukowej, programu „Wsparcie dla czasopism naukowych”, a także przepis przesądzający, że wykonywanie obowiązków nauczyciela akademickiego stanowi działalność twórczą o indywidualnym charakterze w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- 2) z dniem 1 stycznia 2019 r. – przepisy dotyczące określenia standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania niektórych zawodów, kredytów studenckich oraz część regulacji dotyczących finansowania szkolnictwa wyższego i nauki;
- 3) z dniem 1 października 2019 r. – regulacje dotyczące stypendiów i innych świadczeń przysługujących studentom, a także dotyczące kształcenia doktorantów;
- 4) z dniem 1 października 2020 r. – przepisy dotyczące legitymacji służbowej nauczyciela akademickiego oraz regulacje dotyczące oceny kompleksowej dokonywanej przez Polską Komisję Akredytacyjną;
- 5) z dniem 1 października 2021 r. – część regulacji dotycząca podziału uczelni na grupy;
- 6) z dniem 1 stycznia 2022 r. – regulacje dotyczące przyjmowania na studia osób posiadających dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawy na 66. posiedzeniu w dniu 3 lipca 2018 r. Ustawy były przedłożeniami rządowymi (druki sejmowe nr 2446 i 2447). Sejm na 62. posiedzeniu w dniu 9 maja 2018 r, skierował projekty do Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w celu rozpatrzenia. Komisja po rozpatrzeniu przedłożeń na posiedzeniach w dniach 24, 29 i 30 maja 2018 r. wniosła o ich uchwalenie w brzmieniu zawartym w sprawozdaniach (druki sejmowe nr 2563 i 2564). Drugie czytanie projektów odbyło się na 64. posiedzeniu w dniu 14 czerwca 2018 r. W trakcie drugiego czytania zgłoszono wnioski legislacyjne (do PSWN – 89

poprawek, a do Przepisów wprowadzających – 30 poprawek). W trzecim czytaniu Sejm przyjął część z nich.

Wśród istotnych zmian, które do obu rządowych projektów ustaw wprowadzono w Sejmie można wymienić:

- 1) usunięcie, jako jednej z dwóch alternatywnych, procedury wyboru rektora przez radę uczelni i dodanie możliwości wskazywania kandydatów na rektora także innym podmiotom w pozostałej procedurze wyboru rektora przez kolegium elektorów;
- 2) obniżenie progu liczby osób spoza wspólnoty uczelni w radzie uczelni z „ponad 50% składu rady” do „co najmniej 50% osób, o których mowa w ust. 1 pkt 1” (czyli „6 albo 8 osób powoływanych przez senat”; nie licząc przewodniczącego samorządu studenckiego);
- 3) poszerzenie zakazu łączenia członkostwa w radzie uczelni z zatrudnieniem w administracji rządowej na całą administrację publiczną;
- 4) dodanie do grona uczelni, które mogą prowadzić kierunek studiów bez zgody ministra uczelni z kategorią B+ (obok A+ i A);
- 5) zniesienie osobnej ścieżki habilitacyjnej dla osoby, która jako kierownik projektu otrzymała grant przyznany przez Europejską Radę do spraw Badań Naukowych lub jako kierownik projektu i zespołu badawczego zrealizowała projekt finansowany w ramach konkursu grantowego o uznanej renomie międzynarodowej i uzyskała rozliczenie tego projektu;
- 6) wprowadzenie jawności recenzji prac dyplomowych;
- 7) wprowadzenie przepisu przewidującego, że wykonywanie obowiązków nauczyciela akademickiego stanowi działalność twórczą o indywidualnym charakterze, o której mowa w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych;
- 8) uzupełnienie Przepisów wprowadzających o niezbędne zmiany w: ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa, ustawie z dnia 26 stycznia 2018 r. o Straży Marszałkowskiej, ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych oraz ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych; większość poprawek do Przepisów wprowadzających stanowiła konsekwencję zmian wprowadzonych na etapie prac sejmowych do PSWN.

III. Uwagi szczególne dotyczące ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

- 1) W art. 5 w ust. 3 ustawy przewiduje się, że „Minister (...) określi, w drodze rozporządzenia, klasyfikację dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, mając na uwadze (...) konieczność dochowania zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej”. Ostatni fragment („konieczność dochowania zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej”), jako wytyczna do wydania rozporządzenia jest zbędny, ponieważ zgodnie z Konstytucją RP rozporządzenie musi być zgodne z umowami (zobowiązaniami) międzynarodowymi (art. 9 Konstytucji RP: Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego).

Propozycja poprawki:

w art. 5 w ust. 3 skreśla się wyrazy „, konieczność dochowania zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej”;

- 2) Przepis art. 16 ust. 4 stanowi, że w przypadku uzyskania kategorii naukowej skutkującej koniecznością zmiany nazwy uczelni na zasadach określonych w art. 16 ust. 1–3 (przepisy te określają warunki posługiwania się w nazwie uczelni rzeczownikami „akademia”, „politechnika” i „uniwersytet”) uczelnia może posługiwać się nazwą dotychczasową. Nasuwa się pytanie o zasadność i celowość tej regulacji w odniesieniu do publicznych uczelni akademickich. W związku z tym, że zgodnie z art. 35 publiczną uczelnię akademicką tworzy się w drodze ustawy, uczelnia – do czasu zmiany ustawy o jej utworzeniu w zakresie nazwy uczelni – będzie miała nazwę wynikającą z ustawy o utworzeniu uczelni. W przypadku publicznej uczelni akademickiej to ustawodawca przesądza o nazwie uczelni.

Rodzi się również pytanie o treść art. 16 ust. 4 w odniesieniu do niepublicznych szkół akademickich. Czy wolą ustawodawcy jest, aby niepubliczna uczelnia akademicka, która w wyniku ewaluacji jakości działalności naukowej przestała spełniać warunek posługiwania się w swojej nazwie rzeczownikiem „akademia”, „politechnika” albo „uniwersytet”, mogła nadal posługiwać się nazwą z takim rzeczownikiem. Do takiego wniosku prowadzi bowiem literalne brzmienie analizowanego przepisu.

- 3) W związku z tym, że monitorowanie gospodarki finansowej, o którym mowa w art. 18 ust. 2, jest jednym z zadań rady uczelni, o których mowa w art. 18 ust. 1, wymienionym w pkt 3 tego ustępu, w art. 18 w ust. 4 należałoby skorygować odesłanie. Przepis ten powinien odsyłać do art. 18 ust. 1 – art. 18 ust. 2 mieści się w art. 18 ust. 1 pkt 3.

Propozycja poprawki:

w art. 18 w ust. 4 skreśla się wyrazy „i 2”;

- 4) w art. 22 w ust. 4 przewiduje się, że „Członkowi rady uczelni (...) przysługuje miesięczne wynagrodzenie, którego wysokość nie może przekroczyć 67% minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 137 ust. 2”. Tymczasem w trakcie prac sejmowych z art. 137 ust. 2 usunięto przymiotnik „minimalnego” (wynagrodzenia).

Propozycja poprawki:

w art. 22 w ust. 4 skreśla się wyrazy „minimalnego”;

- 5) Przepis art. 45 ust. 4 pkt 4 powinien odsyłać do art. 36 ust. 12, a nie do art. 36 ust. 11. Zgodnie z art. 45 ust. 4 pkt 4 z dniem postawienia w stan likwidacji uczelnia nie nadaje stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki. W związku z tym, w takim przypadku odpowiednio powinien zostać zastosowany przepis, który przewiduje, że postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego lub stopnia w zakresie sztuki, wszczęte i niezakończone do dnia postawienia uczelni w stan likwidacji, prowadzą podmioty wskazane przez Radę Doskonałości Naukowej, a nie przepis, który stanowi, że likwidator zapewnia studentom oraz doktorantom możliwość kontynuowania kształcenia. To są dwie różne kwestie.

Propozycja poprawki:

w art. 45 w ust. 4 w pkt 4 wyrazy „art. 36 ust. 11” zastępuje się wyrazami „art. 36 ust. 12”;

- 6) Przepis art. 55 ust. 2 przewiduje, że „Minister może odmówić wydania pozwolenia [na utworzenie studiów na określonym kierunku] (...), jeżeli według stanu na dzień złożenia wniosku kształcenie na studiach na danym kierunku nie odpowiada potrzebom społeczno-gospodarczym”. O ile można dopuścić taką regulację w odniesieniu do uczelni publicznych, to jednak w odniesieniu do uczelni niepublicznych byłoby to sprzeczne z art. 20, art. 22 i art. 31 ust. 3 Konstytucji: „gospodarka (...) oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej (...) stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej”; „Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne (...) tylko ze względu na ważny interes publiczny”; „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane (...) tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób”. Z tego punktu widzenia lepszym rozwiązaniem byłoby utrzymanie tego rodzaju działalności w sferze wolności, przy pozostawieniu ryzyka ekonomicznego nietrafionych przedsięwzięć uczelniom niepublicznym prowadzącym owe kierunki studiów nieodpowiadające potrzebom społeczno-gospodarczym.

Propozycja poprawki:

w art. 55 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister może odmówić wydania pozwolenia, bez zasięgnięcia opinii, o której mowa w art. 54 ust. 2 pkt 1, jeżeli według stanu na dzień złożenia wniosku **przez uczelnię publiczną** kształcenie na studiach na danym kierunku nie odpowiada potrzebom społeczno-gospodarczym.”

- 7) Przepisy art. 59 ust. 1 i 2 przewidują, że „Uczelnia akademicka (...) może prowadzić indywidualne studia międzydziedzinowe”. „Indywidualne studia międzydziedzinowe są sposobem organizacji studiów umożliwiającym uzyskanie dyplomu ukończenia studiów na więcej niż 1 kierunku, poziomie i profilu”. Końcówka regulacji oznacza, że studia międzydziedzinowe są prowadzone na więcej niż jednym „poziomie i profilu”. Wyraz „poziom” jest tu zbędny, ponieważ studia co do zasady są dwustopniowe. Poza tym dość osobliwe byłoby studiowanie przez rozpoczynającą studia osobę jednocześnie na pierwszym i drugim stopniu. Jeżeli zaś chodzi o wyraz „profil”, to oznaczałby on, że

chodzi o to by jednocześnie studiować fizykę ogólnoakademicką i praktyczną. Rozwiązaniem problemu byłoby zdefiniowanie tych studiów, jako studiów na więcej niż jednym kierunku, przy pozostawieniu pozostałych dwóch cech studiów w sferze swobody studenta i uczelni.

Propozycja poprawki:

w art. 59 w ust. 2 skreśla się wyrazy: „, poziomie i profilu”;

- 8) Przepis art. 116 ust. 7 stanowi, że wykonywanie obowiązków nauczyciela akademickiego stanowi działalność twórczą o indywidualnym charakterze, o której mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Należy zwrócić uwagę, że wspomniany przepis ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie definiuje działalności twórczej, ale określa co jest przedmiotem prawa autorskiego. Zgodnie z tym przepisem przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). Przedmiotem prawa autorskiego są m. in. utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe), plastyczne, fotograficzne, lutnicze, wzornictwa przemysłowego, architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne, muzyczne i słowno-muzyczne, sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne oraz audiowizualne (w tym filmowe). Działalność twórcza sama w sobie nie jest utworem, a więc nie jest przedmiotem prawa autorskiego. Co więcej można mieć wątpliwość, czy wykonywanie każdego obowiązku nauczyciela akademickiego może być uznane za działalność twórczą (czy działalnością taką jest np. wykonywanie obowiązków administracyjnych?). Zakładając, że celem art. 116 ust. 7 jest przesądzenie na potrzeby podatku dochodowego od osób fizycznych jak traktować pracę nauczyciela akademickiego w kontekście stosowania 50% kosztów uzyskania przychodów, można mieć wątpliwość czy przepis ten jest dostatecznie precyzyjny, aby zrealizować cel przyświecający ustawodawcy (ze względu na to, że odnosi się do działania (czynności), a nie utworu oraz ze względu na to, że nie różnicuje obowiązków nauczyciela akademickiego – dydaktycznych i badawczych oraz pozostałych). Być może, w celu należytego wyrażenia intencji prawodawcy, należałoby też przesądzić, że

wynagrodzenie wypłacane nauczycielowi akademickiemu może obejmować także wynagrodzenie z tytułu korzystania przez twórcę z prawa autorskiego do utworu albo rozporządzania przez niego tym prawem.

Propozycja poprawki:

w art. 116 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Wykonywanie obowiązku, o którym mowa w art. 115 ust. 1, stanowi działalność twórczą o indywidualnym charakterze, w następstwie której powstaje utwór w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1191). Wynagrodzenie wypłacane nauczycielowi akademickiemu może obejmować również wynagrodzenie z tytułu korzystania przez twórcę z prawa autorskiego do utworu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, albo rozporządzania przez niego tym prawem.”;

- 9) W art. 132 w ust. 1, należałoby rozważyć dokonanie zmiany językowej. Zaimek „jego” użyty w przepisie odnosi się bowiem do orzeczenia lekarskiego albo wojewódzkiego ośrodka medycyny pracy, a nie do nauczyciela akademickiego („nauczycielowi akademickiemu oraz uczelni przysługuje odwołanie od orzeczenia lekarskiego do wojewódzkiego ośrodka medycyny pracy właściwego ze względu na jego miejsce zamieszkania”).

Propozycja poprawki:

w art. 132 w ust. 1 wyrazy „jego miejsce zamieszkania” zastępuje się wyrazami „miejsce zamieszkania nauczyciela akademickiego”;

- 10) W związku z tym, że art. 145 ust. 1 odnosi się do wszystkich pracowników uczelni (zgodnie z art. 112 pracownikami uczelni są nauczyciele akademicy oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi) oraz mając na względzie inne przepisy działu II rozdziału 5 – Pracownicy uczelni, proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Propozycja poprawki:

w art. 145 w ust. 1 wyrazy „Nauczyciele akademicki oraz pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi” zastępuje się wyrazami „Pracownicy uczelni”;

- 11) Mając na względzie wątpliwości doktryny związane z posługiwaniem się przez prawodawcę techniką tzw. „zastrzeżeń” oraz mając na względzie „*Rekomendacje dla legislatorów dotyczące wybranych zagadnień legislacyjnych, zaakceptowane przez kierownictwo Rządowego Centrum Legislacji, Biura Legislacyjnego Kancelarii Sejmu oraz Biura Legislacyjnego Kancelarii Senatu*” z 2011 r., proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki do art. 149 ust. 1.

Propozycja poprawki:

w art. 149 w ust. 1 wyraz „zastrzeżeniem” zastępuje się wyrazami „wyjątkiem określonym w”;

- 12) Zgodnie z art. 169 ust. 1, organami federacji są prezydent oraz zgromadzenie federacji. Statut może przewidywać również inne organy federacji. Natomiast art. 169 ust. 2 przewiduje, że do zadań prezydenta federacji należą sprawy dotyczące federacji, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych przez ustawę lub statut do kompetencji zgromadzenia federacji. Przepis ust. 2 nie uwzględnia sytuacji, w której statut będzie przewidywał inne organy federacji niż wskazane w ust. 1. Trudno sobie wyobrazić, że statut federacji, przewidując organ federacji inny niż wynikający z ustawy, nie określi jego zadań.

Propozycja poprawki:

w art. 169 w ust. 2 po wyrazach „zgromadzenia federacji” dodaje się wyrazy „lub innego organu federacji, jeżeli statut taki organ przewiduje”;

- 13) W art. 176 pkt 1 mówi się, że do federacji stosuje się odpowiednio przepis art. 24 ust. 9 („Pierwszego rektora uczelni: 1) publicznej – powołuje minister na okres roku i nawiązuje z nim stosunek pracy oraz wyznacza termin na zorganizowanie i przeprowadzenie wyborów do senatu; 2) niepublicznej – powołuje założyciel”). „Odpowiedniość” oznacza tu, że w ten sposób należy obsadzić funkcje pierwszego

prezydenta federacji. Tymczasem art. 171 ust. 3 dotyczący federacji przewiduje, że pierwszego prezydenta powołuje minister, na wniosek jednostek uczestniczących, na okres 6 miesięcy i nawiązuje z nim stosunek pracy. Wydaje się zatem, że odesłanie do art. 24 ust. 9 jest zbędne i wprowadza normy z sobą niezgodne

Propozycja poprawki:

w art. 176 w pkt 1 skreśla się wyrazy „art. 24 ust. 9”;

- 14) Przepis art. 181 przewiduje, że minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi w rozporządzeniu wysokość opłaty za wydanie duplikatu dyplomu doktorskiego oraz dyplomu habilitacyjnego oraz za wydanie odpisu takiego dyplomu. W ustawie brakuje przepisu materialnego, który przewidywałby pobieranie takiej opłaty. Obowiązek uiszczenia opłaty nie może wynikać z przepisu wykonawczego, określającego wysokość opłaty. Dla porównania w art. 79 ust. 2 wyraźnie przewidziano możliwość pobierania takich opłat w odniesieniu do dyplomu ukończenia studiów.

Propozycja poprawki:

w art. 179 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Za wydanie duplikatu dyplomu doktorskiego i dyplomu habilitacyjnego oraz za wydanie odpisu takich dyplomów, w tym w języku obcym, pobierana jest opłata.”;

- 15) Przepis art. 185 ust. 3 przewiduje, że „W przypadku, o którym mowa w art. 177 ust. 6 [rozprawa doktorska obejmuje zagadnienia naukowe z więcej niż jednej dyscypliny naukowej], stopień doktora może być nadany w dziedzinie nauki przez podmiot doktoryzujący, który posiada kategorię naukową A+, A albo B+ w ponad połowie dyscyplin zawierających się w tej dziedzinie”. Uczelnia może ten przepis czytać na dwa sposoby: w ponad połowie dyscyplin danej dziedziny w uczelni, albo ponad połowie dyscyplin w dziedzinie, przewidzianych przez rozporządzenie. Jeżeli dajemy uczelni możliwość wyboru korzystniejszej interpretacji, przepis nie wymaga zmiany.
- 16) Przepis art. 186 ust. 3 przewiduje, że „Osoba, o której mowa w ust. 2 [„W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych najwyższą jakością osiągnięć naukowych, stopień doktora można nadać osobie (...) będącej absolwentem studiów pierwszego stopnia lub

studentem, który ukończył trzeci rok jednolitych studiów magisterskich”], po nadaniu stopnia doktora uzyskuje równocześnie wykształcenie wyższe, o którym mowa w art. 77 ust. 1 pkt 2”, czyli magisterskie. Nie wiadomo jednak na którym kierunku? Czy tożsamym z jej kierunkiem pierwszego stopnia lub jednolitymi studiami magisterskimi (a jeżeli nie istnieje kierunek drugiego stopnia, odpowiadający pierwszemu, albo jeżeli ukończyła – co nierzadkie dwa kierunki)? A może tożsamym z dyscypliną, w której uzyskała doktorat, która niekiedy bywa inna, niż kierunek studiów. Czy może uzyskać wykształcenie wyższe magisterskie, ale bezkierunkowe? Osoba taka może mieć problem, jeżeli jej kierunkiem studiów był jakiś kierunek, od ukończenia którego – na poziomie drugiego stopnia – uzależnione jest nabycie jakichś uprawnień (np. kierunek lekarski, prawo).

- 17) Zgodnie z art. 191 ust. 1 do obrony rozprawy doktorskiej może być dopuszczona osoba, która uzyskała pozytywne recenzje od co najmniej 2 recenzentów oraz spełniła wymagania, o których mowa w art. 186 ust. 1 pkt 5 (wymagania określone przez podmiot doktoryzujący). Przepis art. 191 ust. 1 określa zamknięty katalog warunków dopuszczenia do obrony. Dlatego też, art. 192 ust. 3, w zakresie w jakim przewiduje dodatkowe (inne niż wynikające z art. 186 ust. 1 pkt 5) warunki dopuszczenia do obrony, wydaje się być sprzeczny z art. 191 ust. 1.

Propozycja poprawki:

w art. 192 w ust. 3 skreśla się wyrazy „, lub dodatkowe warunki dopuszczenia do obrony”;

- 18) Z art. 193 ust. 3 wynika, że organ nadający stopień doktora przekazuje odwołanie od decyzji o odmowie nadania stopnia RDN. Oznacza to zapewne, w sposób dorozumiany, że odwołanie do RDN składa się za pośrednictwem organu nadającego stopień, przy czym nie wynika to jednoznacznie z żadnego przepisu. Mając na uwadze kompletność PSWN proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki. Analogiczna uwaga odnosi się do art. 224 ust. 1 dotyczącego decyzji o odmowie nadania stopnia doktora habilitowanego.

Propozycja poprawek:

w art. 193 w ust. 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu, o którym mowa w art. 178 ust. 1, który wydał decyzję.”;

w art. 224 w ust. 1 w zdaniu drugim wyrazy „art. 193 ust. 2–4” zastępuje się wyrazami „art. 193 ust. 1 zdanie drugie oraz ust. 2–4”;

19) Przepis art. 198 ust. 7 przewiduje, że „Podmiot prowadzący szkołę doktorską może prowadzić nie więcej niż 3 szkoły doktorskie w danej dyscyplinie”. Czy nie chodzi tu o dziedzinę? Po co uczelnia miałaby prowadzić trzy szkoły doktorskie, np. w dyscyplinie politologia?

20) Przepis art. 208 ust. 2 przewiduje, że „doktorantowi, który uzyskał stopień doktora w wyniku ukończenia szkoły doktorskiej”, okres kształcenia w tej szkole, nie dłuższy niż 4 lata, zalicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze. W starej ustawie też istniała analogiczna norma, przewidująca, że „doktorantowi, po uzyskaniu stopnia doktora, okres odbywania studiów doktoranckich”, nie dłuższy niż 4 lata, zalicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Ponieważ norma materialna zmieniła swoją terminologię (w miejsce „studiów doktoranckich” pojawiła się „szkoła doktorska”), a brakuje przepisu przejściowego, konsekwencją tego będzie utrata tego uprawnienia przez obecnie studiujących doktorantów oraz byłych doktorantów, którzy obronili lub obronili doktorat w terminie. Rozwiązaniem problemu byłoby dodanie do Przepisów wprowadzających niżej zaproponowanego przepisu przejściowego.

Propozycja poprawki do Przepisów wprowadzających:

po art. 329 dodaje się art. 329a w brzmieniu:

„Art. 329a. Do doktorantów, którzy uzyskali stopień doktora przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, albo którzy rozpoczęli studia doktoranckie przed tym dniem, art. 208 ust. 2, o której mowa w art. 1 stosuje się odpowiednio.”;

21) Przepis art. 221 ust. 9 przewiduje, że „Komisja habilitacyjna może przeprowadzić kolokwium habilitacyjne w zakresie osiągnięć naukowych albo artystycznych osoby

ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego. Kolokwium przeprowadza się w przypadku osiągnięć w zakresie nauk humanistycznych, społecznych i teologicznych”. Przepis ten można czytać na dwa sposoby. Pierwszy: komisja może przeprowadzić kolokwium, ale przeprowadza się je tylko w przypadku osiągnięć w zakresie nauk humanistycznych, społecznych i teologicznych. Drugi: komisja może przeprowadzić kolokwium habilitacyjne, a w zakresie nauk humanistycznych, społecznych i teologicznych musi. Interpretacja będzie zależała od uchwał uczelnianych senatów określających procedurę habilitacyjną.

- 22) Przepis art. 234 ust. 3 stanowi, że w przypadku wygaśnięcia mandatu członka RDN w skład jej wchodzi na okres do końca kadencji **osoby**, które w poszczególnych dyscyplinach uzyskały kolejno największą liczbę ważnych głosów w ostatnich wyborach. Regulacja ta sugeruje, że do RDN w miejsce osoby, której mandat wygasł, wejdzie więcej niż jedna osoba. Zapewne nie było to intencją prawodawcy.

Propozycja poprawki:

w art. 234 w ust. 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W przypadku wygaśnięcia mandatu członka RDN w jej skład wchodzi, na okres do końca kadencji, osoba, która w dyscyplinie reprezentowanej przez członka RDN, którego mandat wygasł, w ostatnich wyborach uzyskała kolejno największą liczbę ważnych głosów.”;

- 23) Przepis art. 304 przewiduje, że „Uczelnia oraz minister mogą zapewnić osobom powołanym albo wybranym do pełnienia funkcji rzecznika dyscyplinarnego oraz członka komisji dyscyplinarnej ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania ich zadań”. Nie jest jasne z tytułu wykonywania jakich zadań rzecznik dyscyplinarny lub członkowie komisji mieliby się ubezpieczać na koszt uczelni lub ministra. Z tytułu niesłusznego oskarżenia lub ukarania odpowiada w ten sposób wobec poszkodowanego uczelnia lub Skarb Państwa, a nie rzecznik czy komisja. Co prawda można wyobrazić sobie jakieś roszczenie regresowe uczelni w stosunku do rzecznika czy komisji, jeżeli świadomie naruszyli w trakcie postępowania dyscyplinarnego prawo, albo ich odpowiedzialność pracowniczą wobec uczelni, jednakże jest mało prawdopodobne, by uczelnia zgodziła się płacić ubezpieczenie rzecznikowi lub

członkom komisji na wypadek wystąpienia przeciw nim do sądu za świadome naruszenie reguł postępowania dyscyplinarnego.

- 24) Przepis art. 312 ust. 3 stanowi, że w przypadku podejrzenia popełnienia przez studenta czynu, o którym mowa w art. 287 ust. 2 pkt 1–5, rektor niezwłocznie poleca przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego. Kolejny ustęp art. 312, niewątpliwie związany z ust. 3, odnosi się do czynu, o którym mowa w ust. 5, a nie do czynu, o którym mowa w art. 287 ust. 2 pkt 1–5. Nasuwa się w związku z tym pytanie, czy jest to zgodne z intencją prawodawcy. Warto przy tym wziąć pod uwagę, że art. 214 ust. 6 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, analogiczny do art. 312 ust. 4 PSWN, odnosił się do czynu polegającego na naruszeniu praw autorskich.

Propozycja poprawki:

w art. 312 w ust. 4 wyrazy „ust. 5” zastępuje się wyrazami „art. 287 ust. 2 pkt 1–5”;

- 25) Propozycja poprawki terminologicznej (§ 10 Zasad techniki prawodawczej), ujednolicającej terminologię art. 326 ust. 3 pkt 1 lit. b i pkt 2.

Propozycja poprawki:

w art. 326 w ust. 3 w pkt 1 w lit. b wyrazy „prawa wewnętrznego” zastępuje się wyrazem „przepisów”;

- 26) W związku z tym, że w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 353 nie będzie uregulowany szczegółowy zakres danych, o których mowa w art. 346 ust. 1 pkt 10, warto rozważyć niżej sformułowaną propozycję poprawki.

Analogiczna uwaga dotyczy art. 348 ust. 2, dotyczącego danych wprowadzanych do bazy dokumentów w postępowaniach awansowych.

Propozycje poprawek:

w art. 346 w ust. 5 skreśla się wyrazy „oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 353 w tym zakresie”;

w art. 348 w ust. 2 skreśla się wyrazy „oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 353”;

- 27) W art. 348 ust. 1 pkt 1 w bazie dokumentów w postępowaniach awansowych brakuje nazwiska promotora pracy doktorskiej.

Propozycja poprawki:

w art. 348 w ust. 1 w lit. d po wyrazie „nazwisko” dodaje się wyrazy „promotora i”;

- 28) Przepis art. 386 stanowi, że do należności pieniężnych mających charakter cywilnoprawny, przypadających uczelniom publicznym, stosować się będzie odpowiednio art. 55 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. W związku z tym nasuwa się pytanie, czy nie należałoby rozszerzyć odesłania do ustawy o finansach publicznych o odesłanie do art. 56 tej ustawy. Wskazany przepis określa przesłanki umorzenia należności, o których mowa w art. 55 ustawy o finansach publicznych, z urzędu w całości.

Propozycja poprawki:

w art. 386 po wyrazach „art. 55” dodaje się wyrazy „i art. 56”;

- 29) Przepis art. 431 ust. 1 pkt 2 lit. a przewiduje możliwość nałożenia administracyjnej kary pieniężnej w przypadku m.in. naruszenia obowiązku, o którym mowa w art. 82 („Art. 82. W przypadku zaprzestania prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu uczelnia zapewnia studentom możliwość kontynuowania studiów na tym samym poziomie i profilu oraz takim samym albo innym kierunku studiów związanym z dyscypliną, do której był przyporządkowany dotychczas prowadzony kierunek.”). W związku z tym, nasuwa się pytanie, dlaczego analogicznej sankcji nie przewidziano na okoliczność naruszenia obowiązku, określonego w art. 206 (obowiązki podmiotu prowadzącego szkołę doktorską w przypadku zaprzestania kształcenia doktorantów).

Być może art. 431 ust. 1 pkt 2 lit. a oraz ust. 2 pkt 1 powinny odsyłać dodatkowo do art. 206.

Propozycja poprawki:

w art. 431 w ust. 1 w pkt 2 w lit. a oraz w ust. 2 w pkt 1 po wyrazach „art. 188” dodaje się wyrazy „, art. 206”;

30) Przepis art. 432 ust. 6 stanowi, że w przypadku stwierdzenia naruszenia przez radę uczelni przepisów prawa, minister występuje do senatu z wnioskiem o skrócenie kadencji rady. Na tę okoliczność stosowane mają być odpowiednio art. 432 ust. 2–5. Nasuwa się w związku z tym pytanie, jak do rady uczelni, która jest ciałem kolegialnym, zastosować art. 432 ust. 4. Przepis ten przewiduje, że rektor zostaje zawieszony w pełnieniu funkcji z mocy prawa, w przypadku gdy toczy się przeciwko niemu postępowanie karne z oskarżenia publicznego o przestępstwo umyślne lub postępowanie o umyślne przestępstwo skarbowe. Trudno sobie wyobrazić, że przeciwko radzie uczelni będzie się toczyło postępowanie karne lub karnoskarbowe, o którym mowa we wskazanym przepisie. Trzeba przy tym zwrócić uwagę, że art. 432 ust. 6 odnosi się do organu, a nie jego członków.

Propozycja poprawki:

w art. 432 w ust. 6 wyrazy „ust. 2–5” zastępuje się wyrazami „2, 3 i 5”;

31) Przepis art. 432 ust. 7 nie uwzględnia, że uchwałę, o której mowa w art. 432 ust. 1, w przypadku uczelni publicznej będzie podejmowało – co do zasady – kolegium elektorów, a nie senat.

Propozycja poprawki:

w art. 432 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 6, uchwałę podejmuje się bezwzględną większością głosów.”;

32) Przepis art. 469 określa zasady udzielania zamówień, o których mowa w art. 4d ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1579 i 2018), jeżeli ich **wartość przekracza kwotę określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8** tej ustawy. W myśl art. 4d ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo zamówień publicznych, ustawy tej nie stosuje się do zamówień o **wartości mniejszej niż kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8**

tej ustawy, których przedmiotem są dostawy lub usługi służące wyłącznie do celów prac badawczych, eksperymentalnych, naukowych lub rozwojowych, które nie służą prowadzeniu przez zamawiającego produkcji masowej służącej osiągnięciu rentowności rynkowej lub pokryciu kosztów badań lub rozwoju. W związku z powyższym, pojawia się pytanie o relację pomiędzy art. 469 PSWN, a art. 4d ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo zamówień publicznych.

Skoro zamówienia, o których mowa art. 4d ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo zamówień publicznych, są zamówieniami o wartości mniejszej niż kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 tej ustawy, to nie są zamówieniami o wartości większej niż te kwoty.

Być może ustawodawca chciał określić zasady udzielania zamówień, których przedmiotem są dostawy lub usługi służące wyłącznie do celów prac badawczych, eksperymentalnych, naukowych lub rozwojowych, które nie służą prowadzeniu przez zamawiającego produkcji masowej służącej osiągnięciu rentowności rynkowej lub pokryciu kosztów badań lub rozwoju, o wartości większej niż kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy – Prawo zamówień publicznych. Jeśli tak, to w celu precyzyjnego, jednoznacznego i niebudzącego wątpliwości wyrażenia tej intencji, należałoby rozważyć przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Propozycja poprawki:

w art. 469 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„W przypadku udzielania zamówień, których przedmiotem są dostawy lub usługi służące wyłącznie do celów prac badawczych, eksperymentalnych, naukowych lub rozwojowych, które nie służą prowadzeniu przez zamawiającego produkcji masowej służącej osiągnięciu rentowności rynkowej lub pokryciu kosztów badań lub rozwoju, jeżeli ich wartość przekracza kwotę określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1579 i 2018), podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 1 tej ustawy, do którego stosuje się przepisy niniejszej ustawy:”.

IV. Uwagi szczegółowe dotyczące ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

- 1) art. 37 pkt 1 lit. b, art. 5 ust. 2 pkt 3 ustawy o służbie medycyny pracy – treść punktu nie jest skorelowana z wprowadzeniem do wyliczenia w związku z czym przepis jest sformułowany nieprawidłowo pod względem gramatycznym.

Propozycja poprawki:

w art. 37 w pkt 1 w lit. b, w pkt 3 wyrazy „podmiotowi uprawnionemu” zastępuje się wyrazami „podmiocie uprawnionym”;

- 2) art. 42 pkt 4, art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – przepis wskazuje, że wymienione w nim osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym podlegają na swój wniosek dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu. Przepis w brzmieniu uchwalonym przez Sejm pomija osoby, wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 5a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tj. osoby współpracujące z osobami fizycznymi, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców. Przepis art. 11 ust. 2 został zmieniony na mocy art. 50 pkt 6 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej. Zakładając, że wolą ustawodawcy nie było wyeliminowanie z zakresu art. 11 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych kategorii osób współpracujących z osobami fizycznymi, o których mowa w art. 18 ust. 1 ustawy – Prawo przedsiębiorców, należałoby wprowadzić stosowną poprawkę.

Propozycja poprawki:

w art. 42 w pkt 4, w ust. 2 wyrazy „art. 6 ust. 1 pkt 2, 4, 5, 7b, 8 i 10” zastępuje się wyrazami „art. 6 ust. 1 pkt 2, 4–5a, 7b, 8 i 10”;

- 3) art. 42 pkt 5, art. 13 pkt 15a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – przepis przesądza, że doktoranci – w okresie otrzymywania stypendium doktoranckiego podlegają **obowiązkowo** ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, **chorobowemu** i wypadkowemu. Jednocześnie nowelizowany art. 11 ust. 2 ustawy o systemie

ubezpieczeń społecznych przewiduje, że **dobrowolnie** ubezpieczeniu **chorobowemu** podlegają na swój wniosek osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4, 5, 7b, 8 i 10, czyli w szczególności otrzymujący stypendium doktoranckie doktoranci. W związku z powyższym może powstać wątpliwość, czy przepisy te nie będą budziły wątpliwości interpretacyjnych;

- 4) art. 65 pkt 2 lit. b, art. 30b ust. 2 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej – wprowadzenie do wyliczenia nie jest skorelowane z brzmieniem punktów przez co przepis jest sformułowany nieprawidłowo pod względem gramatycznym.

Podobna uwaga dotyczy art. 67 pkt 3 lit. b, art. 107a ust. 2 ustawy – Prawo farmaceutyczne, a także art. 158, art. 3 ust. 1 pkt 12a ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

Propozycja poprawek:

w art. 65 w pkt 2 w lit. b w tiret pierwszym wyraz „uczelni” zastępuje się wyrazem „uczelniom”;

w art. 67 w pkt 3 w lit. b w tiret pierwszym wyraz „uczelni” zastępuje się wyrazem „uczelniom”;

w art. 158, w pkt 12a wyraz „federacje” zastępuje się wyrazem „federacja”;

- 5) art. 110 pkt 1 i 2, art. 4 ust. 1 pkt 6 i ust. 2 pkt 4 ustawy o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – oba przepisy odnoszą się do kredytów otrzymywanych na podstawie przepisów o szkolnictwie wyższym i nauce, ale w art. 4 ust. 1 pkt 6 mowa jest o „kredytach”, zaś w art. 4 ust. 2 pkt 4 o „kredytach studenckich”. W związku z tym, że ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stanowi nie tylko o kredytach studenckich ale również o kredytach dla doktorantów, powstaje pytanie, czy wymienione przepisy ustawy o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa nie powinny zostać ujednoczone pod względem terminologii w celu wyeliminowania ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych.

Propozycja poprawek:

w art. 110 w pkt 1, w pkt 6 wyraz „kredytów” zastępuje się wyrazami „kredytów studenckich”;

albo

w art. 110 w pkt 2, w pkt 4 skreśla się wyraz „studenckich”;

- 6) art. 126 pkt 5 lit. b, art. 9 ust. 1a ustawy o instytutach badawczych – dodawany przepis nie uwzględnia, że w art. 1 ust. 1 ustawy o instytutach badawczych sformułowano definicję określenia „instytut badawczy” oraz wprowadzono skrót („instytut”), którym należy posługiwać się konsekwentnie w całej ustawie.

Propozycja poprawki:

w art. 126 w pkt 5 w lit. b, w ust. 1a skreśla się wyraz „badawczy”;

- 7) art. 201 – propozycja poprawki redakcyjnej, która eliminuje niezręczność językową.

Propozycja poprawki:

w art. 201 wyrazy „otwarcie likwidacji nastąpiło” zastępuje się wyrazami „likwidację otwarto”;

- 8) art. 204 – w związku z tym, że w PSWN nie ma przepisów, będących odpowiednikami art. 31 i art. 31a ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, nasuwa się pytanie, do których przepisów PSWN będą musiały być dostosowane umowy i porozumienia, o których mowa we wskazanych artykułach ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym.
- 9) art. 298 ust. 1 – zgodnie ze wskazanym przepisem uczelniane organizacje doktorantów działające na podstawie art. 210 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym staną się uczelnianymi organizacjami doktorantów w rozumieniu PSWN. W związku z tym, że art. 216 ust. 1 PSWN nie przewiduje uczelnianych organizacji doktorantów, ale organizacje doktorantów w podmiocie prowadzącym szkołę doktorską, proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Propozycja poprawki:

w art. 298 w ust. 1 skreśla się wyraz „uczelnianymi”.

Marek Jarentowski

Główny ekspert do spraw legislacji

Jakub Zabielski

Główny legislator

Iwona Kozera-Rytel

Główny legislator